

Araştırma Makalesi

Moğolların İzinden Japonya'ya Seyahat

Huriye Şen*

ORCID-Id:0000-0001-7032-624X

Öz

13. yüzyıla damgalarını vuran Moğollar, Cengiz Han ile başlayan geniş bir yayılma siyaseti izlemişlerdir. Cengiz Han'ın ölümünden sonra da bu siyaset devam etmiş, sınırları Uzakdoğu'ya kadar uzanmıştır. Özellikle Cengiz Han'ın torunu Kubilay Han döneminde Çin'in tamamının ele geçirilmesiyle birlikte önce Kore, sonra Japonya hedef olmuştur. Kubilay Han, Japonya'yı işgal etmeye çalışan ilk Asyalı lider olmuştur. 1274-1281 yılları arasında deniz seferi düzenlenmiş ise de, Moğollar başarısız olmuştur. Askeri taktikler geliştiren Japonlar, Moğol saldırılarına karşı savunma duvarı örmüşlerdir. Başarısız seferler neticesinde Moğol ilerleyişi durmuş ve böylece Moğolların doğu sınırı oluşmuştur. Bu çalışmada, Moğolların Japonya seferlerinin sebep ve sonuçlarının anlaşılmasına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Moğollar, Kubilay, Japonya

*Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Tarih Anabilim dalı Doktora Öğrencisi, huriyesen18@hotmail.com

A Travelling to Japan From The Mongols's Trace

Abstract

With Genghis Khan, the Mongolians, who left their mark on the 13th century, followed a large expansionary policy. This policy went on after his death and the nation's borders reached up Far East. Especially in the period of Khubilai, Genghis Khan's descendant, China was completely invaded and firstly Korea, and then Japan were targeted. Khubilai Khan was the first leader to try to invade Japan. The Mongolians embarked on marine expeditions between 1274 and 1281, but they failed. The Japanese developed military tactics and built a defense wall against Mongolian attacks. As a result of the defeat, the Mongolian progression came to an end and an oriental border was formed. In this study, it is aimed to contribute to understanding the causes and the consequences of the Mongolian expedition to Japan.

Keywords: Mongols, Khubilai, Japan

Путь в Японию по следам Монголов

Резюме

Ознаменовавшие XIII век Монголы преследовали начатую Чингиз-ханом масштабную политику расселения. После его смерти эта политика не потеряла своих масштабов и растянулась вплоть до Дальнего Востока. В особенности, во времена внука Чингиз-хана Хубилай-хана, когда Китай был полностью покорен, Корея и Япония превратились в очередную цель. Хубилай-хан был первым азиатским правителем, сделавшим попытку завоевать Японию. В 1274-1281 годах была организована морская экспедиция, которая, однако, не имела успеха. Японцы, развившие военную тактику, возвели оборонительные стены против нападения Монголов. В результате неудачных походов продвижение Монголов вглубь востока было остановлено, и так, сформировалась восточная граница Монгольского государства. Данная статья посвящена изучению причин и результатов похода Монголов в Японию.

Ключевые слова: Монголы, Хубилай, Япония

Giriş

XII. yüzyılın başlarında Moğol kabileleri arasında henüz bir siyasi birlik kurulamamıştır. Onon ve Kerülen nehirleri civarında dağınık halde yaşayan Kereit, Tatar, Nayman, Merkit, Borçigin, Öngüt ve Kongrat gibi göçer kabileler reislerinin önderliğinde hayvancılıkla uğraşıp artan nüfuslarını doyurmak için otlaklar arıyorlardı. 1155 yılında Onon nehri kıyısında dünyaya gelen Borçigin kabilesine mensup Temuçin, zorlu bir mücadelenin ardından diğer kabilelere üstünlüğünü kabul ettirmiş ve 1206 yılında düzenlenen büyük kurultayda “Cengiz Han” unvanını almıştır. Bunun neticesinde Moğol İmparatorluğunun temelleri atılmıştır.¹

Cengiz Han öldüğünde oğullarına Mançurya’dan Deşt-i Kıpçak bozkırlarına uzanan bir kağanlık bırakmıştır. İleri görüşlü devlet adamı olduğu için henüz hayattayken kendisinden sonra yerine geçecek oğlunu belirlemiş ve zapt ettiği toprakları oğulları arasında paylaşarak onların hâkimiyet alanlarını belirlemiştir.² Kendisinden önce ölen oğlu Cuci’nin yerine geçen Batu Han’a Kıpçak topraklarını, Çağatay’a doğuda Uygur ülkesinden batıda Buhara ve Semerkand’a kadar uzanan bozkırları, Ögedey’e Balkaş’ın doğu ve kuzeydoğu bölgelerini, en küçük oğul Tuluy’a ise od tigin olması hasebiyle Yukarı Onon ve Yukarı Kerülen arasındaki topraklarını vermiştir.³

Cengiz Han ölmeden önce üçüncü oğlu Ögedey’i halefi olarak seçmiştir. Ögedey zamanında Kore büyük ölçüde zapt olunmuş, Kuzey Çin tamamen hâkimiyet altına alınmış ve batı seferleri neticesinde Rusya ve Avrupa’nın büyük bir kısmı ele geçirilmiştir. Ögedey sonrasında Ögedey ve Tuluy ailelerinin hanlık mücadelesi neticesinde kağanlık Tuluy neslinden Mengü’ye intikal etmiştir. Mengü, küçük kardeşi Hülagü’yü Ortadoğu’nun zaptını tamamlamak amacıyla Irak ve Suriye’yi almakla görevlendirirken diğer kardeşi Kubilay’ı Çin’in zaptının tamamlanması için

¹ Dinçer Koç, Cengiz Han Sonrasında Moğollar, Türk Moğol Tarihi, Edit. Kürşat Yıldırım, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2018, s.151.

² Koç, a.g.e s.153.

³ Rene Grousset, Bozkır İmparatorluğu, Ötüken Yayınevi, Çev: M. Reşat Uzmen, İstanbul, 2014, s.289-290.

Huriye Şen

görevlendirmiştir.⁴ Kubilay, kazandığı başarılarla adından söz ettirmiştir. Tahta çıktından sonra özellikle Çin'i tamamen hâkimiyet altına almıştır. Böylece Moğolların Japonya ile temaslarının nedenleri oluşmaya başlamıştır.

Kubilay Han ile birlikte ortaya çıkan Moğol-Japon teması, Moğolların yaşadığı başarısızlık, Japonya'nın dışarıdan bir istilaya maruz kalması, kazandıkları başarı bakımından ele alınabilecek detaylı bir konudur. Ancak makalede bu olaylara kısaca değinerek proje kapsamında yapılan Japonya seyahatinde çekilen savaşa konu olan bölgelerin fotoğraflarına ve bilgilerine yer verilecektir.

1.Kubilay Han'ın Japonya Teması

Kubilay Çin imparatoru olduktan sonra Çin'in geleneksel siyaseti gereği Uzakdoğu'nun diğer devletlerinden kendisini hükümdar olarak tanımalarını istemiştir.⁵ 1266 yılında Japonları Çin'deki yeni hanedandan haberdar etmek ve yeni imparatora baclarını⁶ sunmaya davet etmek için elçi yolladı. Elçilerle gönderdiği mektupta kendisini "Büyük Moğol İmparatoru" olarak tanıtan Kubilay "küçük ülkenin" (Japonya kastediliyor) hükümdarından bir an önce vassallığın gereklerini yerine getirerek huzuruna bir elçi heyetini göndermesini istedi. Geçmiş zamanlardan beri iyi ilişkiler kurmak için Japonya'nın Çin'e elçi gönderdiğini hatırlatan Kubilay, henüz kendisine kimsenin gönderilmemiş olmasından duyduğu rahatsızlığı da dile getirmiştir. Mektubun sonunda ise "Silahlara başvurmayı kim ister ki? Kral bunu iyi düşünsün" diyerek gözdağı vermiştir. Hiçbir cevap vermeyen Japonların tavrı Kubilay'ı kızdırmış olsa da elçi göndermeye devam etmiş ancak hiçbiri ne Kyoto'daki saraya ne de Kamakura Şogunluğuna⁷ kabul edilmemiştir. Bütün bunlar Kubilay'ın Japonya seferlerinin temel nedenlerini oluşturmuştur.⁸

Avrasya kıtasını kontrol altında tutan Moğol İmparatorluğu, Kamakura döneminde Japonya'yı iki kez istila etmeye çalışmıştır. Birincisi

⁴ Grousset, a.g.e, s.318.

⁵ Grousset, a.g.e, s. 325.

⁶ Bac, mali bir terim olarak hemen her çeşit vergi ve resim için kullanılmıştır. Bknz. Celal Yeniçeri, "Bac", TDV İslam Ansiklopedisi, cilt 4, s.412.

⁷ Kamakura devrinde Japonya'da bir nevi çifte krallık sistemi vardı. Askeri memurların yetkileri zamanla artmaya, adalet, ulaştırma, bayındırlık ve ticaret işleri onlar tarafından idare edilmeye başlamıştır. Şogunluk ortaya çıkmış ve XIX. yüzyıla kadar Japonya'yı şogunlar idare etmiştir. İmparator sembolik güçlere sahip bir konuma getirilmiştir. Bknz W. Eberhard ,Uzak Doğu Tarihi, s. 84.

⁸ Erdal Küçükyağcı, Samuraylar Çağı, İnkilap Yayınevi, İstanbul, 2013, s.83.

Huriye Şen

1274 yılında yapılan “Buneino eki (Bunei Savaşı)” dir.⁹ 900 gemiden oluşan filoya bindirilen Koreli ve Çinlilerden oluşan 40 bin kişilik Moğol ordusu Kore’den hareket etmiştir. Kore ile Japonya arasında bulunan Tsushima ve İki adası ele geçirildikten sonra asıl hedef olan Kyushu’nun Hakata koyunu istilaya girişmişlerdir. Hakata koyuna çıkan Moğol ordusu ilerlemeye başlamışsa da samurayların direnişiyle karşılaşan Moğollar erzak, mühimmat ikmal yapamamak, hava şartları gibi sebeplerden ötürü geri çekilmek zorunda kalmıştır.¹⁰ Kubilay Han’ın ilk girişimi başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

1274 yenilgisinden sonra Kubilay, ikinci saldırısını gerçekleştirene kadar yine barışçıl yol izleyip Japonya’ya elçi göndermeye devam etmiştir. Gönderdiği elçiler Japon yöneticiler tarafından idam ettirilmiştir. Bu, Kubilay için savaş sebebi olsa da Güney Song ile yapılan savaş bitene kadar Japonya’ya saldırmamıştır. Kubilay, Güney Song Krallığını dize getirip bütün Çin’e hâkim olduktan sonra dikkatini Japonya’ya çevirip savaş hazırlıklarına başlamıştır.¹¹

Kubilay, sefer için gereken askeri ve levazımatı toplamaya başlamıştır. Seferin askeri önderleri dikkatle seçilmiştir. Komutanların biri Çinli, biri Koreli, biri Moğol’dur. Savaş planında iki ayaklı bir saldırı kurgulanmıştır. Biri 40 bin kişiden diğeri 100 bin kişiden oluşan iki grup, kuzey ve güneyden olmak üzere iki farklı noktadan hareket ederek İki Ada’ında buluşacak ve sonra birlikte Japonya’nın kalanına saldıracaklardı. Ancak iki ordu planlandığı gibi buluşmamıştır. Kyushu adasına çıkan Moğol askerleri, 1274 yılındaki savaştan sonra ikinci bir saldırıya hazırlanmış Japonların savunma duvarlarıyla ve samurayların ciddi bir direnişiyle karşılaşmışlardır. İkmal yetersizliği, coğrafi özellikler, savunma hattı, samuray direnişine birde Kyushu adasını vuran tayfun eklenince Moğol yenilgisi kaçınılmaz olmuştur. Japonlar açısından bu tayfun Tanrı’nın Japonya’yı kurtarmak için gönderdiği ilahi bir rüzgârdı. O yüzden Tanrı’nın rüzgârı anlamına gelen “kamikaze” denilmektedir. Japonya’ya düzenlenen seferlerin ikincisi olan 1281 yılındaki “Koanno eki (Koan savaşı)” da başarısız olmuştur.¹²

Kubilay bu yenilgileri hazmedemeyip Japonlar üstüne üçüncü bir seferi planlamaya başlamış, gemiler sipariş etmiş, erzak temin etmeye

⁹ Masatoshi Kitaoka, 蒙古襲来の真実(Moğol İstilasının Gerçekleri), V2 Solution Books, Japan, 2017, s. 13

¹⁰Kitaoka, a.g.e, s.13

¹¹ Küçükyağcı, s. 87.

¹² Morris Rossabi, Kubilay Han, Çev. Özgür Özol, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2015, s.203-206.

Huriye Şen

çalışmıştır. Ancak Kubilay'ı vazgeçirmeye çalışan danışmanları sundukları raporlarla Kubilay üzerinde etkili olmayı başarmışlardır.¹³

Japonlar, Moğolları püskürtmeyi başarmış ancak olumsuz etkileri olmuştur. Kamakura Bakufu, savunma harcamalarına ağırlık verdiği için ekonomik sistem, hukuk sistemi yani askeri yönetim rejimi düşüşe geçmiştir. Budizm'in etkili olduğu Japonya'da Moğol mücadeleleriyle birlikte Şintoizm güçlenmeye başlamıştır. Savaşın yapıldığı alanlarda tarıma zarar verildiği için üretim düşmüş, halk fakirleşmiştir.¹⁴

2.Savaşın İzleri

Moğol İmparatorluğu, uyguladığı yayılma siyasetiyle topraklarını genişletirken zapt ettiği bölgeleri yakıp yıkmış, kıyım yapmıştır. Kubilay Han'ın Japonya seferlerinde de askerler geri çekilirken tahribatta bulunmuştur. Japonya seyahatinde bu savaşın izlerinin bulunduğu yerlerde çekilen fotoğraflardan örnekler verilecektir.

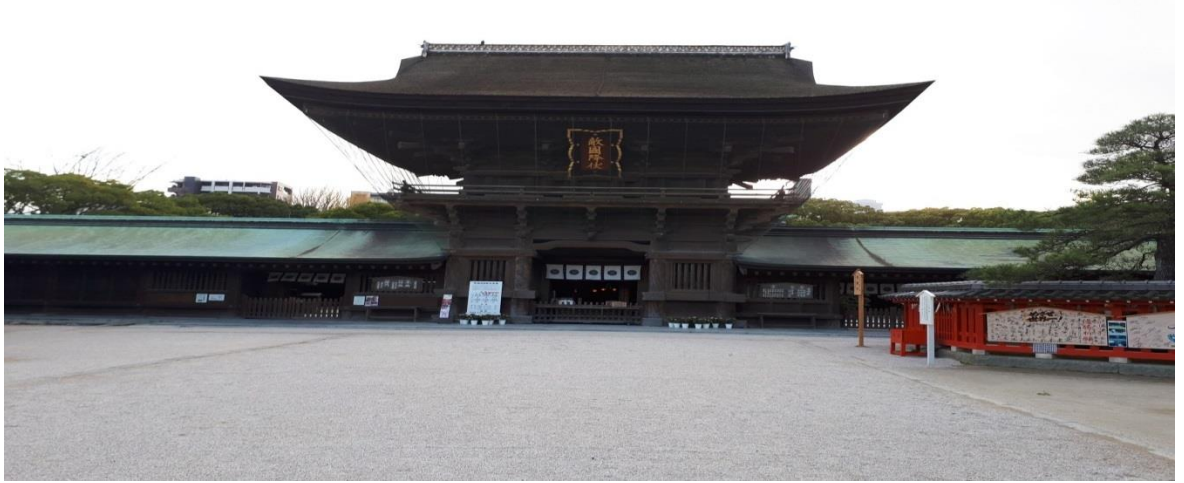
- **Hakozaki Tapınağı**

Resim 1

¹³ Rossabi, a.g.e, s.207.

¹⁴ Burak Çınar, Moğolların İkinci Japonya Seferi: Kyushu 1281, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları, sayı.10, Bahar, 2009, Ankara, s. 50.

Resim 2

Hakozaki Tapınağı, Ohita'daki Usa Tapınağı ve Kyoto'daki İwashimuzu Tapınağı ile birlikte Japonya'nın ulusal güvenliği için adaklar adanan ve dualar edilen üç büyük Hachiman tapınağından biridir. 923 yılında kurulan tapınak 1274 yılında birinci Moğol istilasında yakılmıştır. 1546 yılında tekrar inşa edilmiştir.¹⁵

Resim 3

¹⁵ Hakozaki Tapınağı girişinde yer alan İngilizce-Japonca bilgilendirme yazısı.

Huriye Şen

Hakozaki Tapınağı bahçesinde bulunan Moğol savaş gemilerine ait olduğu söylenen taş çapa. Üzerinde Koan 4. Yılı'nın 5. ayı ile ilgili bilgi vermektedir.

Resim 4

Huriye Şen

Genko efsanesi, Hachiman ve diğer ata tanrılarının Moğol istilasını sona erdirmek için Japonların kutsal korumaları altına almalarıyla ilgili bir şarkıdır. O bölgede yaşayan Japonlar şarkıyı söylemektedir. Şarkının sözleri;

*“Dört yüz ülke ve daha fazlasından
Yüzlerce düşman göründü,
Ufukta ulusa karşı bir tehlike göründü
Dördüncü Koan yılında.
Korkumuz ne olmalı?
Aramızdan Kamakura askerleri çıkacak,
Askeri disiplin adaleti,
Haykırarak tüm dünyaya göstereceğiz.
Tatar kıyılarından gelen barbarlar,
Nedir bu Moğol Bandosı,
Kibirli ve cüretkar yoldaşlar,
Onların semasının altında durmayacağız.
Ordularımız ileriye atıldılar
Anavatanımız uğruna,
Vatanımız için hazırladığımız
Nippon kılıçlarımızı denemek üzere,
Tsukushi sularına doğru
Seller ve dalgalar arasında ilerliyoruz;
İman dolu ve güçlü bedenlerimizle
Ölürsek ve bir mezarımız olursa,
Ölerek, uğruna öldüğümüz yurdumuzun
Koruyucu Tanrıları oluruz,
Hakozaki 'nin tanrısına and olsun*

Huriye Şen

*Ki o saf bir kalbin ne olduğunu bilir.
Gökyüzü öfkeyle kabarır ve
Okyanus dalgalarıyla harabeye döner;
Bize kötülük yapmaya gelenler,
Binlerce kişilik Moğol ordusu,
Deniz yosunlarının arasında batar ve helak olur,
Bu kalabalıktan yalnızca üç kişi sağ çıkar,
Gökyüzü birden açılır ve ay ışığı
Ghenkai Denizi üzerinden parlar”¹⁶*

- Genko Historical Museum

Resim 5

¹⁶ James Delgado, Kubilay Han'ın Kayıp Donanması, çev. Merve Tosun, Tarih ve Kuram Yayınları, İstanbul, 2017,s28-29.

Huriye Şen

Moğollar ait asker kıyafeti, miğfer, üzengi gibi askeri araç gereçlerin, savaş haritalarının, Japon silahlarının sergilendiği Genko Historical Museum.1986 yılında inşa edilmiştir. Müzede haritalar, savaş anlatan resimler, kalıntıların fotoğrafları da yer almaktadır.

Resim 6

Resim 7

Resim 8

Genko Historical Museum'da sergilenen Moğol zırhı

Sonuç

Ögedey zamanında Kore zapt edilmiş, Kubilay döneminde de Kuzey Çin hâkimiyet altına alınca Moğol Kağanlığı Japonya ile ilgilenmeye başlamıştır. Önce diplomatik yollarla tabiiyet isteyen Kubilay, Japonlardan istediği cevabı alamayınca 1274 ve 1281 yıllarında sefer düzenleyerek Japonya üzerine ordular göndermiştir. Her ne kadar güçlü bir orduya sahip olsa da yetersiz ikmal desteği, hava şartları gibi nedenlerden dolayı Moğollar bu seferlerde başarısız olmuşlardır.

Kubilay'ın Japonya seferleri hakkında yapılan araştırmalar son dönemlere kadar yetersiz kalmıştır. Ancak son dönemlerde gerek Japon araştırmacıların, gerek batılı araştırmacıların ilgi odağı olmaya başlamıştır. Japonya'da su altı araştırmalarında bulunan ve Moğollara ait olduğu düşünülen gemi kalıntıları bu konudaki araştırmalar için umut vericidir.

Savaşa ev sahipliği yapan, Moğol saldırılarına maruz kalan Japonya'nın Kyushu adası Fukuoka bölgesi Hakata çevresi açık hava müzesi gibidir. Japonların Moğollara karşı koymak için yaptıkları Genko Borui denilen savunma duvarlarının kalıntıları, Genko Historical Museum'da sergilenen Savaş araç gereçleri bu dönemi araştırmaya çalışan bizlere ışık tutmaktadır.

Kaynaklar

ÇINAR, Burak, 2009, Moğolların İkinci Japonya Seferi: Kyushu 1281, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları, sayı.10, Ankara.

DELGADO, James, 2017 Kubilay Han'ın Kayıp Donanması, çev. Merve Tosun, Tarih ve Kuram Yayınları, İstanbul,

EBERHARD, W. 1992, Uzak Doğu Tarihi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

GROUSSET, Rene, 2014, Bozkır İmparatorluğu, Çev. M. Reşat Uzman, Ötüken Yayınevi, İstanbul.

KİTAOKA, Masatoshi, 2017, 蒙古襲来の真実(Moğol İstilasının Gerçekleri), V2 Solution Books, Japan.

KOÇ, Dinçer, 2018, Cengiz Han Sonrasında Moğollar, edit. Kürşat Yıldırım, Yeditepe Yayınevi, İstanbul.

ROSSABİ, Morris, 2015, Kubilay Han, çev. Özgür Özol, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.